

Advies

Van 'Braindrain' naar 'Braingain'

Juni 2017

De Sociaal Economische Raad

De Sociaal Economische Raad (SER) is een bij landsverordening ingesteld onafhankelijk overleg- en adviesorgaan dat de regering adviseert over allerlei belangrijke onderwerpen van sociaal-economische aard.

In de SER hebben vertegenwoordigers van werknemers- en werkgevers-organisaties en onafhankelijke deskundigen zitting. De leden van de SER bespreken allerhande aangelegenheden op sociaal-economisch gebied en brengen hierover gevraagd en ongevraagd adviezen, nota's en rapporten uit.

Met de instelling van de SER heeft de overheid het mogelijk gemaakt voor sociale partners om zich vrijelijk en ongebonden, gevraagd of ongevraagd uit te spreken over het sociaal economische beleid.

De adviezen, rapporten en nota's van de SER zijn, nadat zij door de regering openbaar zijn gemaakt, digitaal verkrijgbaar bij de SER.

Contactgegevens van de SER

Adres : L.G. Smith Boulevard 134
Oranjestad
Aruba
Telefoon : 00297-5832713
Fax: : 00297-5838956
E-mail : ser.aruba@hotmail.com

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1. Studeren in het buitenland	4
1.1 Korte historie.....	4
1.2 Studiefinancieringsmogelijkheden	5
1.2.1 Arubalening	5
1.2.2 De Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) Nederland.....	5
1.3 Studiefases.....	6
2. Braindrain	8
2.1 Definitie 'Braindrain'.....	8
2.2 Data over 'Braindrain' op Aruba.....	8
2.3 Factoren t.a.v. de terugkeer van de afgestudeerde	9
2.3.1 De intentie van de student.....	9
2.3.2 Baanperspectief.....	10
2.3.3 Lage(re) salaris	10
2.3.4 Carrière mogelijkheden.....	10
2.3.5 Mogelijkheid voor trainee programma's	11
2.3.6 Specifieke kenmerken van de generatie studenten.....	11
3. Overheidsinterventies/beleid tot op heden	12
4. Conclusie	13
5. Aanbevelingen	14
5.1 Aanbevelingen ten aanzien van de oriëntatie en beslissingsfase.....	14
5.2 Aanbevelingen ten aanzien van de omslagfase	14
5.3 Aanbevelingen ten aanzien van de afgestudeerde fase	14
5.4 Studentvolgsysteem	15
5.5 De Millennial-generatie	15

Inleiding

Onderwijs is een basaal maatschappelijk instrument binnen de samenleving waarin iedereen gebruik van zou kunnen/moeten maken en daarmee de kans krijgen het beste uit zichzelf te halen. Het is de beste mogelijkheid voor verdere ontwikkeling op persoonlijk-, maatschappelijk- en economisch gebied. Jaarlijks voltooien honderden landskinderen (studenten) hun algemeen voortgezet onderwijs en staan ze voor de keuze om een hogere HBO/WO (beroeps)opleiding te volgen, hetzij op Aruba of hetzij in het buitenland.

Een groot deel van deze groep studenten vertrekt naar het buitenland meestal ondersteund door een Arubalening. Populaire studiebestemmingen onder deze studenten zijn Nederland, Amerika, Canada en Latijns Amerika. Reden waarom deze studenten voor een (vervolg)studie in het buitenland kiezen, is o.a. het beperkte aanbod van en beperkte diversiteit aan vervolgstudies op Aruba. Daarnaast kunnen er nog vele andere motieven (pushfactoren) zijn om in het buitenland te studeren. Studeren in het buitenland is belangrijk voor zowel de student als voor de gemeenschap, met het oog op zowel de globalisering als de diversificatie van de economie.

Wanneer studenten na afronding van hun studie in het buitenland niet terugkeren is er sprake van 'braindrain'¹. Volgens bestaande onderzoeken en data kan voorzichtig geconcludeerd worden dat er een bepaalde mate van 'braindrain' is op Aruba. 'Braindrain' heeft een nadeel effect op de economie aangezien dit een verlies is van menselijk kapitaal op een hoog kader niveau. Redenen waarom de overheid de terugkeer van hoogopgeleiden, ook wel door de SER genoemd "braingain"², zou moeten stimuleren.

De terugkeer van Arubaanse afgestudeerden naar Aruba is van aanzienlijk belang met het oog op het stimuleren van een dynamische en diverse economie, vooral gezien het feit dat Aruba de ambitie heeft om een kenniseconomie te creëren. Kenniseconomie is een economie waarbij een substantieel deel van de economische groei in de samenleving uit kennis - namelijk uit mensen met een hogere opleiding (HBO/WO)- voorkomt. Echter, volgens de cijfers van het CBS (2010) heeft slechts 10.7% (8754) van de hele populatie van Aruba een HBO/Bachelor diploma³ en/of hoger.

In dit adviesrapport wordt het verder studeren van lokale studenten in het buitenland en in het bijzonder hun mogelijke terugkeer naar Aruba in kaart gebracht en er wordt getracht om aan de hand van aanbevelingen een stimulerend beleid voor 'braingain' (terugkeer van menselijke kapitaal) voor te dragen.

---

¹ We are deeply rooted. PBLQ 2016.

² Het terugwinnen van kennis door de terugkeer van Arubaanse studenten uit het buitenland.

³ CBS (2010) (HBO/Bachelor 8.35%, WO/Master 2.4%, PhD 0.05%)

1. Studeren in het buitenland

1.1 Korte historie

Het volgen van hogere HBO/WO onderwijs zoals nu het geval is, is niet altijd 'vanzelfsprekend' geweest. Vroeger was vraag naar hoog kader personeel minder maar vanwege de economische groei ontstond op een gegeven moment een tekort aan bepaalde hoog kader personeel. Ten behoeve hiervan heeft de overheid mogelijkheden geschapen voor studenten door middel van een studiebeurs een studie in het buitenland (meestal in Nederland) te volgen op het gebied van o.a. onderwijs en verpleging (voor vrouwen). Naarmate de economische ontwikkelingen zich voortzetten kwam er meer behoefte aan een diversiteit van hoog opgeleid personeel op het eiland. Dit zorgde ook voor uitdagingen binnen het onderwijs waarbij leerlingen voorbereid moesten worden op een vervolgstudie in het buitenland. Naar aanleiding hiervan werd het studeren op Aruba sterk afhankelijk aan de behoefte op de arbeidsmarkt. Het krijgen van een studiebeurs was wel afhankelijk van de behoefte op de arbeidsmarkt zijnde dat de student wel een studie(richting) moest kiezen die zou tot een functie/beroep dat nodig was op Aruba om in aanmerking te komen voor zo'n studiebeurs.

Met de komst van de Status Aparte in 1986, is op Aruba een verandering gekomen binnen de staatskundige structuur en met deze verandering werden de uitdagingen binnen het onderwijs nog groter en zodoende kwam ook een verandering in het systeem van toekennen van een studiebeurs. Zo werd onder andere de beurs/studie voorschot die voor de Status Aparte omgezet naar een studielening waar alle Arubaanse studenten recht op hadden. Het was niet meer als voorheen waarbij studieleningen/-beurzen slechts toegekend werden aan studenten die een studie gingen doen ten behoeve van functies/beroepen die nodig waren op Aruba. Ook werden er op gebied van vervolgstudies nieuwe onderwijsmogelijkheden gecreëerd zoals hotelvakscholen en in 1988 werd de Universiteit van Aruba opgericht.

Behalve de Arubalening biedt ook Nederland de mogelijkheid tot financiële ondersteuning voor Arubaanse studenten in Nederland.

In de volgende paragraaf zullen deze financiering mogelijkheden worden geschetst.

1.2 Studiefinancieringsmogelijkheden

1.2.1 Arubalening

De Arubaanse student heeft de mogelijkheid om een Arubaanse studielening aan te vragen bij de Directie Onderwijs. In dit geval kan de student, afhankelijk van het niveau en land van studie, uit 7 verschillende producten/soorten leningen⁴ kiezen, namelijk:

1. Arubalening EPI
2. Arubalening IPA
3. Arubalening UA
4. Arubalening Andere Landen
5. Arubalening USA/CAN
6. Arubalening NL
7. Arubalening Master

Voor elk land gelden verschillende financieringspakketten. Deze pakketten verschillen in bedrag en periodes.

Volgens de Directie Financiën heeft, in de periode van 2000 tot 2010, een gemiddelde van 455 studenten per jaar aanspraak gemaakt op een Arubalening (zie tabel 1). Van deze groep studenten bleef een klein deel hiervan op Aruba om te studeren.

Jaar	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Aantal Student	399	394	468	415	473	413	470	510	533	457	476

Tabel 1: Aantal studenten met een Arubalening (jaar 2000-2010) Bron; Directie Financiën

Bij Arubalening ten behoeve van het studeren in Nederland wordt onder andere de kosten van ziekte- en aansprakelijkheidsverzekeringen en de aankoop van een computer gedekt⁵. Tevens bestaat er, ter aanvulling van de Arubalening, voor de studenten die in Nederland studeren ook financieringsmogelijkheden door middel van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO).

1.2.2 De Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) Nederland

Een groot deel van de studenten die in Nederland verder gaat studeren komt ook in aanmerking voor een DUO-lening, zijnde de voormalige Informatie Beheer Groep (IBG). De DUO is de uitvoeringsorganisatie van de Rijksoverheid

⁴ Geldig voor het studiejaar 2016 – 2017

⁵ Directive onderwijs Aruba (www.ea.aw)

in Nederland voor wat betreft het onderwijs, het financiert en informeert onderwijsdeelnemers en onderwijsinstellingen⁶. In de afgelopen jaren zijn de leningen van de DUO, qua in vorm en inhoud drastisch veranderd. Daar waar vroeger de basisbeurs 'gratis' was, is deze tegenwoordig een lening geworden.

De afgelopen jaren is de problematiek van Arubaanse (lees ook Rijks-) studenten met een lening in euro's zodanig geëscaleerd dat studeren in Nederland als duur gekwalificeerd kan worden. De student blijft namelijk met een torenhoge schuld achter. Om die reden kwam de DUO (Nederland) met een nieuwe afdeling, namelijk de DUO-Antillen. De DUO-Antillen biedt afgestudeerden van het Caraïbische gedeelte van het Koninkrijk (voormalige Antillen) de mogelijkheid om hun studieschuld bij de DUO, in hun eigen valuta, via een lokale bankrekening, terug te betalen.

Het kiezen van financieringsmogelijkheden kan voor de student (grote) financiële gevolgen hebben, daardoor is het belangrijk dat de student hierin goed geïnformeerd en begeleid wordt.

1.3 Studiefases

De ambitie van de student om zich verder te ontwikkelen/ontplooiën en kennis te verwerven en de beperkte mogelijkheden in het land van herkomst zijn over het algemeen de redenen en de motivatie een motivatie om voor een vervolgstudie in het buitenland te kiezen.

De gemiddelde student gaat tijdens zijn studeerperiode over het algemeen door 4 fases, namelijk:

1. *De oriënterende fase*: de fase waarin de student zich oriënteert naar de mogelijkheden van hetgeen (welke richting) en waar (land, stad) verder te studeren.
2. *De beslissingsfase*: de fase waarin de student de keuze, over hetgeen (welke richting) wat en waar (land, stad) te gaan studeren, maakt en afhankelijk hiervan de nodige procedures initieert.
3. *De omslag fase*: de fase waarin de student bezig is met zijn studie (al dan niet in het buitenland).
4. *De afgestudeerde fase*: de fase waarin de student zijn studie heeft afgerond en zijn intrede wil maken op de arbeidsmarkt. Voor de student die in het buitenland zit, wordt in deze fase tevens besloten om of terug te keren naar het land herkomst of in het land van studie te blijven werken (of door te blijven studeren).

Voornoemde algemene fasen gelden echter niet voor alle studenten, elk student is uniek en doorloopt zijn/haar eigen persoonlijk traject.

---

⁶ www.duo.nl/particulier

In de afgestudeerde fase is de fase waarin de student/ “Young professional” voor de keuze staat om terug te keren of in het land van studie te blijven werken. Indien hij/ zij voor de laatste kiest kan er sprake zijn van ‘braindrain’ voor het land van herkomst.

2. Braindrain

2.1 Definitie 'Braindrain'

Over het algemeen heeft verder studeren door burgers, positieve gevolgen voor de samenleving. Wanneer de burger de kans krijgt om zich verder te ontwikkelen, zal hij hiervan gebruik maken als hij de lokale arbeidsmarkt toetreedt. In het geval van studeren in het buitenland te studeren, ontstaat er echter een uitstroom van de menselijk kapitaal. Indien dit menselijk kapitaal (kennis) niet terugkomt, dan kan er sprake zijn van 'braindrain'. 'Braindrain' wordt dan ook in deze context gedefinieerd als "*het verlies van kennis door jongeren die in het buitenland gaan om te studeren en vervolgens niet meer terug komen*"⁷. In het geval van Aruba zou er door het vertrekken van geslaagden van de middelbare school naar het buitenland op te studeren die vervolgens niet terugkeren dus er sprake kunnen zijn van braindrain'.

2.2 Data over 'Braindrain' op Aruba

Het rapport van PBLQ (2016) geeft aan dat er sprake is van 'braindrain' op Aruba en de rest van het Caribische deel van het Koninkrijk der Nederlanden. Ook in het onderzoek van Upegui (2010) wordt gesteld dat er sprake is van braindrain, aangezien voornamelijk studenten die in Nederland studeren niet terug komen nadat zij hun studie hebben afgerond. Cijfers (van 2000 tot en met 2010) geven aan dat er jaarlijks gemiddeld zo'n 450 (70%) van de gemiddeld 647 geslaagde studenten van de middelbare school⁸ met een Arubalening gaan studeren in het buitenland, waarvan het merendeel in Nederland. Uit een onderzoek van de afdeling Onderwijs van het Arubahuis (2012) bleek, dat 56% van de Arubaanse studenten die naar Nederland zijn gegaan om verder te studeren, niet van plan zijn (geen intentie hebben) om terug te keren naar Aruba. Slechts 44% gaf aan om wel terug te willen keren naar Aruba⁹.

Op grond het bovenstaande kan voorzichtig geconcludeerd worden dat er een bepaalde mate van 'braindrain' is op Aruba is. Een beter/nauwkeurig beeld van hoe groot dit "braindrain"- verschijnsel precies is, is gezien het gebrek aan concrete of complete, actuele relevante informatie en data vooralsnog niet mogelijk.

---

⁷ Braindrain kan verschillende definities hebben, echter is in dit rapport gekozen voor definitie die het adviesbureau PBLQ (die een studie heeft verricht naar studenten die in het buitenland hebben gestudeerd) hanteert. Bron: Rafaëlle van Engers – Lobbrecht. We are deeply rooted. PBLQ 2016.

⁸ Bron Directie Onderwijs: Aantal geslaagden onder studenten EPI (Niveau 4), HAVO (+-avond) en VWO

⁹ Samuel Dumfries, *Carrièrekansen bepalend voor terugkeer studenten*, persbericht Arubahuis 2012

Volgens de Directie Onderwijs is de data hiervan heel versnipperd en verspreid is over verschillende afdelingen van de overheid en onbetrouwbaar. Naast de (on)beschikbare data is het tevens van belang om de factoren, die een rol spelen bij de beslissing/keuze om wel/niet terug te keren, en dus 'braindrain' kunnen bevorderen, te onderzoeken.

2.3 Factoren t.a.v. de terugkeer van de afgestudeerde

Uit een onderzoek van de afdeling onderwijs van het Arubahuis (2012), bleek dat er verschillende factoren zijn die van invloed zijn op de beslissing/ keuze van de Arubaanse student om na het afronden van zijn/haar studie wel of niet terug te keren namelijk; intentie van de student, baan zekerheid, salaris, carrièremogelijkheden en trainee mogelijkheden tijdens studie.

2.3.1 De intentie van de student

Over het algemeen gaat de Arubaanse student in het buitenland studeren met de intentie om na afronding van de studie terug te keren naar Aruba en door middel van zijn/haar opgebouwde kennis, een bijdrage te leveren aan de samenleving en tevens weer herenigd te worden met zijn/haar familie.

In de meeste gevallen keren studenten die in het buitenland gaan studeren -met uitzondering van Nederland- ook terug naar Aruba. Dit heeft o.a. te maken met het feit dat zij vaak in deze landen een verblijf- en/of werkvergunning nodig hebben om daar na onderbreking en of voltooiing van hun studie te kunnen blijven werken en wonen. Arubaanse studenten die in Nederland gaan studeren zijn echter "Rijksgenoten" waardoor er de mogelijkheid bestaat om daar te blijven werken en dus zich daar te vestigen, hetgeen de keuze om terug te keren naar Aruba niet altijd even makkelijk en/of aantrekkelijk maakt.

Uit onderzoek van (Upegui,2010) bleek dat er verschillende factoren een positief invloed hebben op de intentie om terug te keren namelijk; de veiligheid en comfort op Aruba alsmede het klimaat. Echter uit ditzelfde onderzoek is gebleken dat factoren zoals een prognose van de arbeidsmarkt, een avontuurlijk karakter en een hoge mate van zelfwerkzaamheid van de student de intentie om terug te keren juist negatief beïnvloeden.

2.3.2 Baanperspectief

De overgrote meerderheid van de studenten zegt dat het moeilijk is om een gepaste baan te vinden op Aruba, aldus Upegui (2010). Zo geldt er bijvoorbeeld bij de overheid –de grootste werkgever op Aruba- een vacaturestop¹⁰.

Verder is een werkloosheid op Aruba 7.3%¹¹ volgens de Directie Arbeid & Onderzoek (2015.) Dit draagt allemaal aan een groot gevoel van onzekerheid ten aanzien van baanperspectieven bij de afgestudeerden. Uit het onderzoek van Dumfries (2012) blijkt namelijk dat uitzicht op een baan(13,3%) een reden is om niet terug te keren.

2.3.3 Lage(re) salaris

De afgestudeerde beschouwt het beginsalaris als extra motivatie (beloning na jarenlange studie). Eén van de meest voorkomende redenen waarom studenten na hun studie in Nederland niet naar Aruba terugkeren is vanwege de -in hun ogen- relatief (te) lage salarissen/lonen (16,3%)¹². Volgens een meerderheid van Arubaanse studenten liggen de lonen in Nederland veel hoger dan op Aruba, aldus Upegui (2010) en er bestaan dus significante salarisverschillen.

Volgens het rapport van PBLQ (2016) kan de hoogte van het salaris bepalend zijn voor de plek die de afgestudeerde/jong professional kiest om te werken en wonen. Ook de mogelijkheid om de studieschuld op een financieel verantwoorde wijze af te kunnen betalen kan hierbij bepalend zijn

2.3.4 Carrière mogelijkheden

De afgestudeerde (anders dan in de vorige fases van zijn leven) is zich meer bewust van zijn/haar toekomst(plannen) en begint zich een beeld te vormen over wie en waar hij/zij over een aantal jaren wilt zijn. Dus naast bijvoorbeeld wel of geen gezin stichten speelt ook loopbaanvooruitzicht een belangrijke rol. Een gebrek aan carrière mogelijkheden¹³ kan hierdoor een belangrijk invloed hebben op de keuze voor een terugkeer.

De vraag en aanbod op de arbeidsmarkt zijn bepalend voor de carrière mogelijkheden van een land. De ontwikkeling in het aantal vacatures vormt een graadmeter van de arbeidsmarkt. Hoe groter het aantal vacatures dat langdurig openstaat en moeilijk vervulbaar wordt geacht, hoe groter de

---

¹⁰ Rafaëlle van Engers – Lobbrecht. *We are deeply rooted*. PBLQ 2016.

¹¹ Directie Arbeid & Onderzoek (2015)

¹² Samuel Dumfries, *Carrière kansen bepalend voor terugkeer studenten*, persbericht Arubahuis 2012

¹³ Idem 12

schaarste op de arbeidsmarkt¹⁴. Dit betekent dus dat het aanbod op de arbeidsmarkt niet alleen in aantallen (kwantitatief), maar ook qua kennis en vaardigheden (kwalitatief) aan zal moeten sluiten op de vraag op de arbeidsmarkt. Volgens het rapport van PBLQ (2016); is de 'moeilijkheid om werk op niveau te vinden' ook een reden waarom de Arubaanse student niet terugkeert naar land van herkomst. Bovendien laat het onderzoek van het Arubahuis zien dat 61% van de ondervraagden het gebrek aan carrièremogelijkheden als reden hebben opgegeven om na de studie niet terug te keren naar Aruba.

2.3.5 Mogelijkheid voor trainee programma's

Een trainee (stage) op Aruba periode tijdens de studie is het eerste moment voor de student waar hij/zij in aanraking komt met de Arubaanse arbeidsmarkt waardoor hij/zij indrukken en ervaringen opdoet die zijn/haar verwachtingen voor de periode na het afstuderen vormt. Het is aannemelijk dat een positieve ervaring ook positieve verwachtingen oplevert en in sommige gevallen zelfs kan leiden tot een binden met het bedrijf of organisatie van de trainee (stage) plaats. Uit onderzoek van PBLQ (2016) blijkt dat meer dan de helft van de ondervraagde studenten en professionals, het lopen van een trainee programma in land van herkomst, wenselijk achten.

2.3.6 Specifieke kenmerken van de generatie studenten

Elke generatie studenten/young professionals laat zich kenmerken door diens eigen generatie-eigenschappen. De millennial-generatie (ook wel generatie Y genoemd) die een geboortjaar heeft tussen 1980 en 2000. Veel van de afgestudeerden en young professionals behoren tot deze generatie, in 2025 zal 75% van alle werkenden millennial zijn. Millennials hebben andere kenmerken en behoeften en brengen een andere mindset en instelling met zich mee. Millennials vinden flexibiliteit en vrijheid belangrijk en verwachten dit ook van de arbeidsmarkt¹⁵. De millennial-generatie weet wat zij wilt namelijk een interessante functie waarin zij kan blijven groeien.

---

¹⁴ Sonja Bekker, . N. V., Peter Ester, . N. V., Gerard Evers, . N. V., Anne Gielen, . N. V., Edith Josten. N. V., Marcel Kerkhofs. N. V., ... Marian de Voogd-Hamelink. N. V. (2007). Trendrapport: Vraag naar arbeid 2006. s.n.

¹⁵ Delottie, 2016 *The Millennial Survey*, Winning over the next generation of leaders.

3. Overheidsinterventies/beleid tot op heden

Om 'braingain' te stimuleren heeft de huidige regering van Aruba in oktober 2009 een nieuw beleid geïntroduceerd met betrekking tot het terugbetalen van de studieschuld van de Arubalening. Dit beleid houdt in dat elke Arubaanse student die binnen 3 jaar na voltooiing van zijn/haar studie naar Aruba terugkeert, een korting kan krijgen van 30% op zijn/haar studieschuld van de Arubalening. De minister-president van Aruba heeft in november 2016 (in het kader van Properidad Comparti) een aanpassing aangekondigd aan dit beleid. Deze aanpassing houdt in dat de korting op de studieschuld van de Arubalening verhoogd zou worden van 30% naar 35%. Daarnaast is de bedoeling de om de betaling van studieschuld van de Arubalening belasting aftrekbaar te maken tot een bedrag of 10,000 florins per jaar.

Uit onderzoek blijkt dat het nog niet duidelijk is of de geïntroduceerde korting van 30% op de studieschuld van Arubalening door de overheid wel of geen stimulans vormt voor de Arubaanse student/professional om terug te keren naar Aruba¹⁶. Er is namelijk nog niet genoeg data hierover beschikbaar om de effecten/resultaten hiervan te kunnen meten.

In het rapport van PBLQ (2016), waarin onderzocht werd of de behoefte voor hoog opgeleid personeel op o.a. Aruba, inderdaad aanwezig is en op welke plaatsen deze behoefte er is, wordt aangegeven dat Aruba de ambitie heeft om een kenniseconomie te ontwikkelen. Ten behoeve hiervan is zij bezig verschillende kennisintensieve bedrijven aan te trekken en investeringen te doen op dit gebied (zoals bijvoorbeeld het instellen van een Bureau of Innovatie). Hierdoor ontstaat er steeds meer behoefte aan hoogopgeleide technisch personeel. Als gevolg hiervan stijgen de arbeidsmogelijkheden voor landskinderen in buitenland die een hoge technisch opgeleide hebben. Maar dit is geen specifieke maatregel of beleidsactie gericht op het stimuleren van afgestudeerden en of young professionals om terug te keren op Aruba.

Uit recente informatie is bekend geworden dat de overheid per 1 juni 2017 de Arubalening onder andere op gebied van hoogte van interest, periode van terugbetaling en hoogte leeftijd van student bij aanvraag, nogmaals wordt aangepast met als doel het studeren voordeliger en flexibeler te maken.

---

¹⁶ Upegui, Jonathan. Return Migration of Aruban Students. Master thesis Economics, Universiteit van Tilburg. En van dale in 2011

4. Conclusie

Naar aanleiding van voorgenoemde kan geconcludeerd worden dat er sprake is van 'braindrain' op Aruba. De overheidsinterventies en maatregelen tot op heden zijn vrijwel uitsluitend gericht op het verminderen van de rente en de studieschuld terwijl deze factoren niet als factoren van invloed zijn gebleken op de braindrain. Het bieden van een lage rente indien de afgestudeerde binnen 3 jaar na afronding van zijn studie naar Aruba terugkeert, is desalniettemin een poging om terugkeer te stimuleren echter het effect laat vooralsnog op zich wachten. Bovendien geldt dat het feit dat de Directie Financiën en Directie Onderwijs niet over de data beschikken, waardoor het resultaat van de beleidsinterventies niet kan worden gemeten. De Raad beschouwt dit gegeven als zeer verontrustend. De recente aanpassingen in de Arubalening om het studeren voordeliger en flexibeler te maken zetten de aandacht op het studeren (lees de eerste en tweede fase namelijk de oriënterende- en de beslissingsfase) waardoor aan het recht op onderwijs en het vergroten van de ontplooiingskansen van de burger wordt voldaan. Er dient echter ook vooral aandacht te worden gevestigd op de andere fasen die te maken hebben de terugkeer.

Op de factoren die wel degelijk van invloed zijn op de beslissing/keuze van de Arubaanse student om na het afronden van zijn/haar studie wel of niet terug te keren te weten; intentie van de student, baanzekerheid, salaris, carrièremogelijkheden en trainee mogelijkheden na studie, is vooralsnog geen beleid gericht of geïmplementeerd.

De Raad acht het noodzakelijk om 'braindrain' tegen te gaan en 'braingain' (de terugkeer) stimuleren, en is van mening dat er beleid ontwikkeld en geïmplementeerd dienen te worden die zich richten op de factoren die daadwerkelijk een rol spelen binnen hierin.

In het volgende hoofdstuk zal de Raad ten aanzien hiervan een aantal aanbevelingen aandragen.

5. Aanbevelingen

Zoals eerder vermeld acht de Raad het belangrijk om met oog op het stimuleren van terugkeer van afgestudeerden, dat de beleidsacties ten behoeve hiervan zich richten op de 4 fases die waar de student over het algemeen doorheen gaat waarbij er vooral aandacht gegeven dient te worden aan de omslagfase en afstudeerfase.

5.1 Aanbevelingen ten aanzien van de oriëntatie en beslissingsfase

De eerste en tweede fase zijn de oriënterende- en de beslissingsfase. De Raad is van mening dat de overheid samen en onderwijsinstellingen moeten zorgen voor een adequate informatie(verstrekking) aan de aanstaande studenten inzake studiekeuze en -mogelijkheden. Verder dient de arbeidsmarkt in kaart gebracht te worden en een prognose gedaan te worden waarbij het duidelijk is wat voor type functies er in de toekomst nodig zullen zijn op Aruba. Dit kan als indicatie dienen en de toekomstige studenten helpen in hun keuze van een studierichting. Hierdoor kan worden ingespeeld op factoren die bij de intentie voor terugkeer van de student een rol kunnen spelen, zoals baanperspectief.

5.2 Aanbevelingen ten aanzien van de omslagfase

Voor wat betreft de omslag fase, waarbij studenten nog bezig zijn met hun studie, stelt de Raad voor dat de overheid in samenwerking met de particuliere sector een landelijke stage/trainee programma en/of traject opzet en introduceert die op vraag van de huidige arbeidsmarkt aansluit. Door stageprogramma's of beroepsbegeleidende trajecten te introduceren kan studeren en werken gecombineerd worden. Er zijn namelijk verschillende voordelen bij een stage/trainee programma zoals, nieuwe inzicht, actuele kennis en netwerking op Aruba. Het voordeel voor de werkgevers, bij het aan nemen van stagiaires als potentiële werknemers, kan zijn dat deze een frisse en nieuw blik aan het bedrijf kunnen geven wat van belang is in een dynamische kenniseconomie. Bovendien zouden zulke trajecten als een bindingsfactor voor zowel de student als de werkgever kan dienen.

5.3 Aanbevelingen ten aanzien van de afgestudeerde fase

Voor wat betreft de afgestudeerde fase, stelt de Raad voor dat de overheid een nationale vacaturebank opricht, die het voor afgestudeerden die in het buitenland wonen en/of werken en wensen om terug te komen, makkelijker maakt om inzicht te krijgen in de vraag op de Arubaanse arbeidsmarkt.

5.4. Studentvolgsysteem

Ten aanzien van het verkrijgen van relevante data acht de Raad het noodzakelijk dat de overheid een soort studentvolgsysteem te introduceert, waarbij o.a. studenten met een Arubalening gevolgd zouden kunnen worden. Het student- volgsysteem zou een hulpmiddel kunnen zijn om het studietraject van een student van begin tot einde, namelijk tot aan toetreding op de arbeidsmarkt, te kunnen volgen. Dit volgsysteem kan zowel als een databank als een progressieoverzicht worden gebruikt voor betrokken partijen zoals de Directie Onderwijs, de Directie Financiën, het Arubahuis en andere onderzoeksinstellingen en deskundigen. De effecten/resultaten van beleidsinterventies zouden met zo'n systeem gemeten en geëvalueerd kunnen worden.

5.5. De Millennial-generatie

Om afgestudeerde/young professionals te kunnen aantrekken, zal er op de kenmerken en behoeften van de vooral ook millennial-generatie moeten worden ingespeeld. Werkgevers dienen gestimuleerd te worden om niet alleen deze millennials aan te trekken, maar ook het beste uit deze nieuwe generatie werkenden te halen om ze zo te kunnen behouden. Echter daarvoor moet de werkgever flexibeler zijn en tevens oog te hebben voor integratie van de waarden en cultuur in de werkomgeving. Het faciliteren van coaching programma's voor het stimuleren van persoonlijke ontwikkeling maakt onderdeel van een nieuwe benadering van deze millennial-generatie en is de sleutel tot succes in de toekomst.

Oranjestad, 22 juni 2017

Dhr. J.R. (Rudy) Geerman
Voorzitter
Sociaal Economische Raad

Dhr. drs. Felix R.E. Bijlhout
Secretaris
Sociaal Economische Raad

L.G. Smith Boulevard 134, Oranjestad, Aruba
Telefoon: (297) 583-2713
Fax: (297) 5838956